

REVUE BELGE
DE
NUMISMATIQUE

ET DE SIGILLOGRAPHIE

BELGISCH TIJDSCHRIFT
VOOR NUMISMATIEK EN ZEGELKUNDE

PUBLIÉE
SOUS LE HAUT PATRONAGE
DE S. M. LE ROI
PAR LA
SOCIÉTÉ ROYALE
DE NUMISMATIQUE DE BELGIQUE

UITGEGEVEN
ONDER DE HOGE BESCHERMING
VAN Z. M. DE KONING
DOOR HET
KONINKLIJK BELGISCH
GENOOTSCHAP VOOR NUMISMATIEK

Directeurs

GHISLAINE MOUCHARTE, PIERRE COCKSHAW,
FRANÇOIS DE CALLATAÏ et JOHAN VAN HEESCH

CXLVII - 2001

BRUXELLES

BRUSSEL

MAURICE COLAERT (*) & RAF VAN LAERE (**)

DAGBOEK OU JOURNAL DE JACOBUS HERREYNS, MONNAYEUR À ANVERS DE 1742 À 1784

Frédéric Verachter (1797-1870), bibliothécaire et archiviste d'Anvers, annonçait dès 1850 dans la *RBN* la publication d'un ouvrage monumental: l'*Histoire monétaire de la ville et du marquisat d'Anvers*. Mais il ne sortit jamais de presse parce qu'au décès de son auteur il n'était pas encore achevé. Demeuré à l'état de manuscrit, il se trouve aujourd'hui à la Stadsbibliotheek d'Anvers en sept volumes répertoriés B 17112, 1-7.

Verachter avait pu acquérir de nombreux documents anciens qui, à son décès, ont été simplement insérés dans son *Histoire monétaire*. Certains ont fait l'objet d'une publication (1).

Parmi ces documents, on trouve un *Dag-boek ofte Memoriael van de Munte te Antwerpen door Jacobus Herreyns, munter 1742-1784 - ms*.

Au cours du XVIIIe siècle la situation des institutions monétaires fut, à Anvers assez inhabituelle. On y avait frappé monnaie depuis le haut Moyen Âge et, depuis 1477, c'est à Anvers qu'est établi le siège du Serment des monnayeurs du Brabant créé en 1291. Toute frappe avait cessé en 1729 et on ne la reprit qu'en 1744, sous Marie-Thérèse, spécialement pour une production intensive de liards dont la pénurie était source de difficultés. Mais, dès 1758, tout le monnayage des Pays-Bas méridionaux est concentré au seul atelier bruxellois. Cette restructuration aurait dû normalement entraîner la fermeture de l'atelier d'Anvers et le transfert à Bruxelles du Serment des monnayeurs. Il n'en est rien; on se borne à amener dans la capitale la plus grande partie du matériel. L'atelier n'est pas fermé et on peut toujours y frapper des médailles et des jetons. On y maintient un bureau de recettes et de change. Le siège du Serment n'est pas déplacé et les monnayeurs continuent à résider les uns à Bruxelles, les autres à Anvers. Ces derniers doivent se rendre à Bruxelles lorsque leur concours est nécessaire.

(*) Maurice COLAERT, Avenue de Messidor, 207 boîte 63, B-1180 Bruxelles.

(**) Raf VAN LAERE, Rozenstraat, 22, B-3500 Hasselt.

e-mail: raf.van.laere@pandora.be

(1) Voir notamment M. JENNES, *De reizen der Antwerpse munters en hun reglement voor de reizen naar Maastricht*, dans *RBN*, 121, 1975, p. 117-133 et Id., *De numismaten J.B. Van der Straelen en F. Verachter over de Antwerpse Noodmunt van 1814*, dans *RBN*, 122, 1976, p. 133-152) et M. COLAERT, *Un trésor de monnaies d'or du XVIe siècle trouvé à Malines*, dans *RBN*, 122, 1976, p. 153-165.

Le Serment célébrait la Saint-Éloi le 25 juin. Ce jour-là ou un jour très proche se tenait l'assemblée générale qui élisait deux prévôts et des échevins.

Le nombre des monnayeurs, naguère très important, avait été fortement réduit depuis l'adoption du balancier, introduit à Anvers en 1692. La charge de monnayeur était l'apanage de certaines familles, à l'exception d'un groupe de dix nommés par le duc. Elle était très recherchée à raison des nombreux privilèges et des franchises dont elle bénéficiait.

En 1735 une liste des bénéficiaires de ces avantages résidant à Anvers comptait, en plus du waradin, du contre-waradin, de l'essayeur, du graveur, du greffier et du chapelain, 27 monnayeurs et 9 veuves de monnayeurs non remariées.

En 1782, l'empereur Joseph II ferme officiellement l'atelier d'Anvers pour centraliser toute activité monétaire à Bruxelles. Cependant, le Serment subsiste à Anvers avec ses franchises. À ce moment, le corps des monnayeurs compte encore 32 francs monnayeurs, 12 apprentis et les 10 monnayeurs nommés directement par le souverain, soit 54 personnes. Mais les franchises seront progressivement réduites. Ainsi, le cellier est fermé par décision du 12 février 1783.

Finalement, une ordonnance du 16 novembre 1786 supprime le corps des monnayeurs du Brabant. L'archiduchesse Marie-Christine décide toutefois que les franchises encore subsistantes seront maintenues à leurs bénéficiaires *jusqu'à nouvel ordre*. Il n'en sera évidemment plus question sous le régime français.

L'auteur et le texte

Jacobus Herreyms subit l'épreuve de monnayeur et prête serment le 12 novembre 1742. Son journal ne précise pas à quel monnayeur il succédait. Aucun Herreyms n'est mentionné sur la liste des bénéficiaires des franchises en 1735. En revanche, dans une liste du 3 juin 1693, on trouve le peintre Jacobus I Herreyms (Anvers 1643-Anvers 1733), le grand-père de l'auteur, qui avait fait son épreuve le 16 janvier 1683.

Jacobus III, baptisé à Anvers le 17 janvier 1717 comme fils du peintre Jacobus II Herreyms (Anvers 1687-Anvers 1732) et de son épouse Maria De Doncker, est lui aussi actif comme peintre. Sans aucun doute l'homonymie des trois générations de peintres est en partie responsable du manque de détails sur leur vie et leurs œuvres. Nous savons que Jacobus III avait au moins un élève en 1758/9. De son mariage avec Catharina Praet le 3 juillet 1742, naquirent quatre filles — Magdalena, Maria Catharina, Anna Maria et Maria Philipina — et deux fils: Carolus et le peintre Willem Jacob ou Guillelmus Jacobus Franciscus (Anvers 1743-Anvers 1827), très productif et très apprécié par ses contemporains (2).

(2) Z.v.M., *Herreyms*, in H. VOLLMER (ed.) *Allgemeines Lexikon der Bildende Künstler von der Antike bis zur Gegenwart ... Sechzehnter Band*. Hansen - Heubach, Leipzig 1923, p. 543-544.

Le *Dag-boek* mentionne encore le serment de deux nouveaux maîtres monnayeurs à la date du 12 juillet 1784. Il présente ensuite, à la droite de la page, en caractères minuscules et peut-être d'une autre main, une date dont le jour et le mois — 27 9bre — sont lisibles, mais la mention de l'année est indéchiffrable. De toute manière, il n'est fait mention d'aucun événement postérieur à juillet 1784, alors que le Serment n'a été supprimé qu'en novembre 1786. On ne peut que formuler des hypothèses: Jacobus serait-il décédé? Serait-il tombé malade et écarté de fait de l'hôtel monétaire? Aurait-il mis fin à sa charge pour faire élire un successeur? On peut supposer que, s'il avait encore été présent en novembre 1786, il n'aurait pas manqué de mentionner un événement aussi capital que la suppression du Serment. Des éléments de réponse se trouvent peut-être aux archives de la ville d'Anvers (3).

Le *Dag-boek* mérite mieux qu'une discrète présence dans les documents de Verachter. Certes, il ne nous apprend rien de l'histoire administrative de l'atelier mais il révèle l'importance attachée à la vie courante dans une institution où le plus souvent aucun travail n'est à exécuter et où l'absentéisme devait être la règle.

Pour 1758, on ne voit aucune allusion à la centralisation de la frappe à Bruxelles ou au transfert d'une partie du matériel mais il est fait largement mention de la visite de Charles de Lorraine. Il n'est fait qu'indirectement allusion à la fermeture de l'atelier en 1782: le bruit court que l'empereur veut mettre en vente le bâtiment de la Monnaie.

En revanche, Herreyns rapporte scrupuleusement tout mouvement de personnel: le départ d'un monnayeur par décès ou retrait, l'arrivée d'un successeur, l'épreuve réussie par lui, les élections annuelles. Une attention toute particulière est portée aux repas que doivent offrir les nouveaux monnayeurs: il en est de généreux et Herreyns fait leur éloge; d'autres sont plus parcimonieux. La fermeture du cellier dont chacun éprouve les conséquences est évidemment rapportée avec la nécessité de devoir s'approvisionner en bière à l'auberge *Het Groenhuys*. On voit ainsi revivre une communauté le plus souvent inactive, qui garde ses traditions et reste fêve de ses privilèges et au sein de laquelle se produit parfois une altercation.

Nous proposons une édition qui suit fidèlement l'original. Les séparations des mots, la ponctuation et l'emploi des majuscules ont été légèrement adaptés pour rendre le texte plus lisible. Pour la même raison, les abréviations ont été complétées entre []. Aucun effort n'a été fait pour uniformiser la graphie des noms propres ou autres mots. De même certaines

(3) La date de naissance, celle du mariage et les noms des enfants de Jacobus III Herreyns ont été retrouvés dans les Archives de la ville d'Anvers Par Mad. A. Monseur. La date précise du décès n'a pas été retrouvée mais selon le registre des échevins de 1788 Jacob III est déjà décédé.

fautes d'orthographe évidentes n'ont pas été corrigées. Beaucoup de mots sont soulignés dans le manuscrit. Il n'en a pas été tenu compte.

Bien que le manuscrit soit relativement facile à lire il est parfois difficile de distinguer les 'n' et les 'u' et même les 'ee'. Il en résulte que la lecture des noms propres n'est pas toujours certaine.

Dag-boek ofte Memoriael van de Munte[...] (4) Antwerpen door Jacobus Herreyns, munter 1742-1784 ms. (5)

Aenteekeninge of memorie van 't getal der Munters en Knapen die in 't leven waren als ik Jacobus Herreyns myn proeve gedaen heb en degene die naer my hun proef gedaen hebben en die gestorven zyn.

Anno 1742 den 12 Nov. heb ik Jacobus Herreyns myn proev gedaen en mynen eed afgeleyt in handen vander Wardeyn Vander Aa, in presence van Pedro Hoomis en d'heer Bryuninck, dienende provosten.

De officieren waren: Mynheer den Wardeyn Vander Aa, M. Van Bourscheit, conter-wardeyn, M. Rotiers, graveur, M. Baerts, assaieur, M. Dellafaille, greffier.

Anno 1743 Hentens en Soolmakers provosten.

In Juny is den jongen De Coninck in syn vaders plaets concierge geworden.

(12 Aug. heeft mynheer Dierckxsens syne proef gedaen.)

Anno 1744 den 24 Meerl is de Munt gepalleert geworden ter oorsaake van de aenkomst in dese stadt van de Gouvernante Maria Anna met haer Gemael Prins Carel van Loreynen op Donderdag; voorbey de Munte passerende gingen vernachten (6) in Abbye van S. Michiels. Desen tyde syn de Saeypenningen gemaect.

Den 23 Julius is er door de Heeren van de Munt vastgesteld dat iederen Munter en Knaepen dags daer na souden proberen aen 't perswerk ofte munten met de pers, op dat ieder soude bequaem syn om Oorden te maken. Ieder rys 4 man, den 5 was Waubeeck gecommiteerd om die het niel en konst, te instruiseren. Dit duerde 3 dagen.

Ende wierd ook geordonneert door de H.H. dat voortaan ieder die Meester wordt of die proeve moet doen, de selve sal moelen doen op 2 manieren, ten eerste, volgens d'ouder gewoonte met den Hamer, ten tweede, met de Pers.

Den 22 September heeft men den eersten keer begonst, met 4 persen, hoorden (7) te munten; in 't werck synde 20 man. Monsieur Hullegaerde had aen den heer Wardeyn syn patente getoont, seven dagen te voren, als Directeur.

Den 5. 8ber heeft Cornelius Callie syn proef gedaen.

6 d[itto] zyn voor de eerste reyse naer Brussel gegaen om te wercken: 5 mannen; den 11 d[itto] noch 5 mannen.

16 d[itto] overleden M. Beckmans, oud provost [en schepen geweest] was.

19. d[itto] heeft M. (8) Lenaerts syn proef gedaen.

3 November, heeft Philippus Craesbeeck syn proef gedaen.

5 d[itto] is overleden den Priester Beckmans prost onser Munte en broeder van den oudt provost voorscreven.

10. d[itto] door Bartholomeus Van Wingen is als Knaep ingeleyt Mynheer Hoomis, broeder van den Prost.

14. d[itto] Jan Vande Water heeft zyn soon ingeleyt als Knaep.

23. [ditto] Jacobus Beckmans Meester geworden in de plaets van s[yn] vader.

(4) Quelques lettres illisibles.

(5) Le titre est d'une autre main — du XIXe siècle (?) — que le manuscrit.

(6) vernachten corrige naerde.

(7) Lisez ici et plus loin: oorden.

(8) Peut-être suivi d'une initiale illisible.

Anno 1745. Den 8 Febru[a]rij op eenen maendag syn de nyewe hoorden tot Brussel uytgegeven, daer kwam sulke menigte van volck dat men daer geenen weg mede wist. De Munt wierd beklommen, de glazen uytgesmeten, de tralien geforceert, dusdanig dat, had de wagt van soldaten niet te hulp gekomen, men had de Munt overompelt gesien.

9. d[itt]o, op een Dynsdag, syn de hoorden in 's licht gekomen tot Antwerpen, maer met sulck een ramoer nyel, alsoo het beler overleyt was als te Brussel.

18 d[itt]o overleden mynheer Baerts assayeur, en goudsmid, van de Munt. In zyn plaets kwam Annozet, die een Pistool (10 guld. 10 stv.) voor synen willicom dirf geven!

19. d[itt]o hebben de Munters hun getal tot Brussel voldaan, en is de reyse gestoten.

15 Mey. op eenen zaterdag quam wederom een gebodt van op Maendag den 17 wederom naar Brussel te vertrecken om aldaer 's maendags 18 (9) te kome wercken.

27 Juni is, volgens gewoente de keus geschiet: M. Hoomis en M. Bruynincks, provosten; M. Henssens, Soolmaecker, Antheunissen, Cabbaey, Martens, Surquet en Beeckmans, gesworen (sive schepenen).

3. Septemb[er] syn van Brussel gearriveert de munters die den 2 dezer het werk vertrocken hadden.

Den 24 September, op eenen Vrydag s'achternooens, tusschen 4 en 5 uren, is het werk van de Oorden (10) in onse munt te Antwerpen vollrocken.

19 November sterft M. Peeters, op d'oude beurs, was meester geweest.

Anno 1746. 20 April sterft Henricus de Cerilla.

23 Mey sterft M. Antheunis, dienende schepen en oud provost.

4. Juny, op kermisavond, heeft den Konink van Vrankryk zynen entree gedaen in deze stad. Toen syn aen de Munt aen de syde van de Clooster straet alwaer den Conink, gaende van d'Abdey, passeren moest, tapyten gehangen.

26 November, Saturdag hebben de dienende provosten Bruynincks en Hoomis haer rekening gedaen, van 3 jaren, naer ouder gewoente. Naer dalse gedaen was, hebben sy de maetiens bestell eenen pot wyn de man, en bier, ook een avontmael van broot, boter en kaes, en hout om vier te stoken.

Anno 1747. 17 April is overleden Joan. Carolus de Bisthoven, houd schepen.

25 Juny. vallende S. Eloy op een sondag, alswaneer volgens gewoente den Keus moet geschieden, soo is de Wet blyven staen als voorgande jaer. Maer men heeft op sondag voor S Jan volgenden ordinair geen byeenkomst gehouden van de HH. van de Wette, noch ook op de rechtkamer konnen byeen komen, alsoo de Franschen daer op waren gelogeert. Daer is een mis geschiet en daegs daer naer een van requiem, na ordinari, daer naer ging ieder naer syn huys sonder smeerren.

25 Augusty sterft Petrus Hoevaerts, meester.

Ann[o] 1748. 11 Sept. sterft Jan Carolus Soolmakers, oud provost (11).

25 Octob. sterft Joseph Bruyninckx.

Ann[o] 1749. Op verloren maendag is aen de gemeynte voor de eerste mael toegestaen een half ton bier en 10 stv. hout, door den provost Hoomis.

Den 28 en 29 april, op eenen maendag is den heer Raedt Bosschaert van de reken-camer, alhier op de Rechtamer verschenen met commissie om de Munters te doen instaan voor het breken der instrumenten en stempels, doch sonder baet.

29 Juny is de Welh verrandert: M. Henckens en M. Beeckmans, provosten; M. Hoomis, Bruyninckx, Pieterssens, Van Assche, Sucquet en Frans Diercxsens, gesworen.

7 July. heeft Franciscus Jacobus Antheunissen syne proef gedaen, daer is toegestaen uyl consideratie, voor eenen keer, op de rechtkamer maeltijd te hauden!

8. of 9. is M. Buys, silversmil, ingeleyt als directeur van[de] Munt.

(9) Sic.

(10) hoorden corrigé en Oorden.

(11) Suit une lettre s, peut-être pour schepenen.

11. Augusty hebben hun proef gelyk gedaen Norbertus Formenois en Francis[cus] Jaco-
b[us] Nolmans

24. d[icitur] Joseph Hoomis ingeleyt als knaep door Mr. De Reet.

19. den Augusty. is syne Hoogheyd Prins Carel van Loreynen voer den noen, ontrent half elf uren gekomen in de Munt, met een gevolg van andere princen en graven. Gecomplementeert. en ingehaelt zynde door den president van de rekenamer de Wil, en den raedt Bosschaert als ook den wardeyn en de H.H. provosten. Hy is eerst gekomen op de pers-camer, achter de muntpoorte daer men ducalons maecten. Mynheer den knaep Pedro Hoomis was insetter. Den Prins sach het gelt, nam het in zyn hand en preës het selve, en seyde in 't fransch dat het wel was. Dan is den prins gegaen in d'ander perscamer, en heeft aldaer syn genoegen oock gethooft. Als dan is hy gegaen naer den pletmeulen alwaer den knaep Mertens hem met reverentie een tin (¹²) presenteerde om syn H. te laten coperen, en antwoorde in 't fransch dat hy dit doen niet en verstont, dat het beter was dat hy voorts avancierden. Toen is syne Hoogh[e]yd by den knaep Van de Hert komen staen om te zien randen, ende Z.H. zeyde aen Van der Hert, dat hy swaren arbeyd dede, en terwylent dat hy daer stont, brak de rand en moest er uylscheiden. Zoo zag Z. Hoogh[e]yd alles seer nauwkeurig naer, en heeft in de Munt geweest van half elf tot omtrent een uer.

9. September. hebben Joseph Norb. de Coninck en Jacques Van Velthem hunne proef gedaen. Doen hebben wy weer gesmeert op de rechtcamer, maer het was maer gemejn.

19. d[icitur] sterft Jacobus Huysmans, vrymeester, was noyt anders dan suppost geweest.

1. October syn de placcaerten uytgekomen, van het wisselen, bullonneren, enz. van d'oude goude el (¹³) silvere gelt specien.

16 October. zyn alhier 3 principale Munters van Bruggen gearriveert, waer onder eenen dienende provost-greffier, om by ons munters het muntwerck te leeren, naer dat alboren hunnen assayeur tot het leeren van den assay hier geweest was. Eenige dagen daer na noch dry andere synder gekomen. Deze zes munters zyn den 25de terug verlocken naer hun afscheyt genomen te hebben van onze Heeren.

3. November. hebben haer proef gedaen Jan Antonis Geeraerts en Francis[cus] Delaet.

Den Muntmeester betaelt 9 stuyp. en eenen pot bier par man die snachts in de Munt waken. Een van de twee wakers moet altyt eenen Munter zyn, den anderen mag eene van de gesellen zyn.

Anno 1750. Den 4 Janu[a]ry is er een groote rusie geweest, op eenen sondagavond, op den pletmolen, daerom Jan Van de Water is van 't werk gecasseert; Francis De Laet en Mewis syn gecondammeert om 16 keeren te waken voor niet. De Laet, om dat hy op het waeken heeft geslaepen, en Mewis, om dat hy onderhalf uer was te laet gekomen, en Jan Vande Water om dat hy d'oorzaak van de rusie was. Hy had met Sus de Laet op den pletmuelen van deegh gevochten, en door onnoosel heeft Sus de Laet den heelen nacht in de soldaten wacht geseten; Doch is 's morgens door Annozel (die alles had uytgehoort en Vande Water voor een vluch en schelm hadt uytgemaekt) daer uyt geraekt.

13. d[icitur] was het over camer geweest, doen is Jacobus Van Velthem voor 6 gulde amende gecondamneert om dat hy, dronken synde, sondag 11 laest op den pletmolen sat.

23 Meert hebben hunne proeven gedaen Joseph Hendrik de Medes en Francis[cus] Vander Hert, en is, volgens gewoont niet geplakt in de Munt op de pomp, en dat had ook zyne reden.

19. Aug[us]ty heeft Mynheer Henssens voor knaep ingeleyt Vanden Berghe.

Anno 1751. 27 Janu[a]ry sterft Nicolas Huybrechts, suppost.

22 Febr[uar]y is Arnold[us] Huybrechts, syn cosyne, in syn plaets gesuceedeert.

27 Juny. is de Weth veranderd. Zyn gekosen: 1° P.J. Hoomis en Frans Henr. Diercxsens, Provosten; 2° P. Hensens, Jac. Beekmans, Frans. J. Anthonissen, F. Van der Hert en J.F. Geeraerts, gesworen.

(12) Ou ten, bande de métal monétaire dont on découpe les blancs.

(13) Lisez en.

Den 14 September heeft den concierge de Coninck de Heeren bedankt en by den Provoost Hoomis ondertekent om van het conciergieschap ontslagen te syn.

Den 24 d[is]j[em]to is in het Collegie by de Heeren met eenparlycke stemme het Consersieschap gegunt aan Frans. Jacobus Nolmans. Dit is geschiet sonder de voesen ⁽¹⁴⁾ van de gemeente, legen alle ordinair gebruik.

Den 22 Nov[em]ber is overleden Bartholomeus Van Wingen, meester.

1752. Den 6. Febr[uar]y heeft den nieuwen Consersie Nolleman aen de gemeente een noenfeest gegeven, voor synen wellevcom.

Den 27 Mey sterft Joseph vande Water, een van de 12 gesworen cnapen.

25 Juny. is den keus geschiet volgens gewoonte: P.J. Hoomis, Fran. H. Diercxsens, Provosten; F. Bruyninckx, Beeckmans, d'Henssens, Vander Hert, Suckel en Van Assche, gesworen.

14 October. sterft Jan Simon Vande Water, meester ⁽¹⁵⁾ en suppost, en vader van den overleden knaep Jos. V.D. Water.

31 d[is]j[em]to sterft Martinus Lenaerts, vrymeester en suppost.

1753. 15 Janu[ar]y is den knaep Cornelis Van Wingen meester geworden.

16. d[is]j[em]to is den zoon van d'heer Beeckmans als knaep ingeleyt door I. Boogmans.

10 Meert. sterft Jan Baptist de Coninck, voorelyk consersie.

3. October. heeft mynh[er] Jan Baptista Cogels syne proef gedaen, bekomen hebbende eene 10e plaetse, want hy was van geen Munters bloed afkomstig. Hy heeft de Heeren op de recht camer en de gemeynte op de Provost camer maniefiek getracteert. Zy hebben hem Leuvenaer gemaekt (dat is te zeggen als afkomende van een munter van Leuven.)

3. December, heeft zyn proef gedaen Egidius van Iserloo. De Heeren boven op de recht camer, de gemeynde op de provost camer, een maellyd gelyck soo al de mensle doen.

1754. 20 Juny is de Wel verandert: M. Henssens, en F. Antheunissen, provosten; M. Hoomis, Peetersens, Beeckmans, Geeraerts, Vanden Hert, Van Wingen en Cogels, gesworen.

Den 23 September heeft Matheas Henssens syn proef gedaen. Op den zelven dag gaf hy syne maellyd. Hy had met de heeren een accort aengegaen, daer mede was die maer gemeyn, want de Heeren reguleerden dit.

Ann[o] 1755. Den 7. Janu[ar]y sterft N. De Rest, oud schepen van de Munt.

27 January heeft Petrus Arn. Jos Goetsbloets syn proeve gedaen, en een maniefiek maelltheyd gegeven. Hy succedeerde aen zyn vader, reeds eenige jaren overleden. Hy is Leuvenaer.

- Juny sterft Gaspar van Heylen suppost. De Munt had hem in syne oude jaren tot Geel besteeft, alsoo hy zinneloos is geworden, en aldaer overleden.

29 Juny. de Wel verrandert: Francis[cus] H. Diercxsens en Van Wingen, provosten; Henssens, Antlenssens, Cogels, Beeckmans, Van Iseloo, Van der Hert en Bruyninckx, gesworen sive schepenen.

13 july sterft Gilles Van Waerbeek, die de proefmeester leerde hun proef maken. In zyn plaets, is den consersie Nolleman en Jacobus Van Velthem gecozen.

1. Augusty. hebben hun proef gedaen Alexander Van Waesbeek en Fr. Van Heylen, in hen vaders plaets.

28 November sterft Jacob. Boogmans.

3 December heeft s[yn] proef gedaen heer Joannes Leenden van een thiende plaets, soo als myn[heer] Cogels, en heeft een maniefiek trectement gegeven. D'Heeren op de recht-camer; de supposten op de Provostcamere.

Ann[o] 1756. 10 Janu[ar]y. sterft Fr. Jan. Antheunissen, dienende schepenen van de Welh.

(14) Lecture incertaine.

(15) Lecture incertaine à cause d'une correction peu soignée.

28 Janu[ar]y hebben hun proef gedaen d'Heeren J.B. Cogels, De Wit, & Leenden, zyn allen dry 10e. plaetsen. Zy hebben een avontmaal gegeven.

16 Febru[ar]y. heeft Ockart zyn proef gedaen, na een langdurige ⁽¹⁶⁾ procederene, op de plaetse van Van Assche.

28 Meert. heeft syn maelyd gedaen mynher de Heuvel.

4. April item zynen broeder De Heuvel.

7 Mey. sterft De Wit die syn proef op 28 Janu[ar]y laest dede. Syne 10e plaets had hem by de 6000 gulden gecost.

21 Mey. heeft syn proeve gedaen Bernardus Cras.

Den 27 Juny is de Wet verandert: Heer Henssens en Cornelis Van Wingen, Provosten; H. Hoomis, Bruyninx, Peeterssens, Van Assche, Geeraerts, Joan Gilb. Leenders, Van Isseloo, zeven gesworen schepenen

Anno 1757. is begost het slaen van oorden en halfte stuyvers, tot Brussel, voor het landt van Luxemburgh. Tot dien eynde zyn naer Brussel gegaen; Geeraerts, Van Isseloo, De Laet, Formenoy, Waerbeek, Van Velthem, Huybrechts, Van Heylen, Vanden Bergh en Bernardus Cras.

24 April is afgekomen van Isseloo, in zyn plaets is Norb. de Coninck gegaen. D'ander zyn gebleven.

26. Juny. de Welh verandert: H. Henssens en Jacq. Beeckmans, Provosten; M. Van Wingen, F.H. Diercksens, Geeraerts, Vander Hert, Joan. G. Leenden, Carel J. d'Heuvel, & Matheus Henssens, gesworen.

22 Augusty. heeft zyn proef gedaen ... ⁽¹⁷⁾ Josephus Van Coolen. Een 10e. plaets.

An[no] 1758. Den 5 January. sterft M. dellafaille, greffier dezer Munt.

13. d[it]to is M. Heesemans in zyn plaetse greffier geworden.

16 July is de Wet verandert: M. Beeckmans & Math. Henssens, provosten; Henssens, Van Wingen, Van Assche, Vander Hert, Carel J. d'Heuvel, Jos. Jan. Cogels, Arnold Leenden, gesworen. Dat den keur den 25 Juny nyet is gedaen als gewoonte, dat is om dat het muntwerk tot Brussel soo presseerden en dat de H.H. te Brussel de munters niet wilde laeten naer Antwerpen gaen.

29 July sterft J.P. VanKessel oudschepen, munter geworden in 1713.

27. Augusty heeft mynher Joannes] Josephus Van Kessel syn handschoenen gegeven, en 30 d[it]to] heeft hy syn maelyd gegeven, als hy zyne proef gedaen had, hy was in de plaets van s[yn] vader overleden kort naer aen ⁽¹⁸⁾.

2. September zyn de Munters van Brussel afgekomen.

7. d[it]to] sterft Vander Hert van een bloedsouwery. Hy had veel dinst gedaen aen de Munt, in de notie ⁽¹⁹⁾ van het muntwerk, ook int trecken en ... ⁽²⁰⁾ der Munters.

30 Augusty heeft Cabbaey synen cosyn Stevens in de plaets van H. Van Kessel, ingeleyt.

29. September. sterft Stevens vader van den voorsfegde.

- December sterft Fr. Lathouwer, hy was den schoonsoon van Vanderhert.

11 Decembris. heeft den prins Carolus van Loreynen met de prinsesse syn suster tot Brussel het werk der Munters komen besichtigen. Daer zyn twee goude stukken dragende het beld van den Keyser (Franciscus]), en op d'ander syde dat van de Keyserinne (M. Ther[esia]) present gedaen. Onder andere Munters waren daer tegenwoordig Mynh[er] den Provost Henssens, Van Assche, Nolmans, de 2 d'Heuvels, den heer van Boeghout (Van Colen), Goetsbloet, enden oudsten Cogels.

(16) Lecture incertaine.

(17) Un mot ou un prénom — Carol[us]? — illisible.

(18) Lecture incertaine.

(19) Lisez probablement *notie*.

(20) Un mot illisible.

Anno 1759. Den 11 Janu[a]ry heeft Justus de Bishhoven zynen eed gedaen en is Munter geworden. Hy heeft een magnifiek tractement aen de Heer[er]n gegeven op de rechtcamer, en den 13de aen de supposten op de Provostcamere.

20 Meert sterft J.E. Sucquel, was 1742 munter geworden.

24 April. heeft Dominicus Vermanden syne proef gedaen.

19 July is de Weth verandert: Math. Henssens, Johs. Bapla. Cogels, Provosten; Jacob Beeckmans, J.P.J. Henssens, Van Assche, Frans J. D'heuwel, F.H. Diercxsens, Joan. J. Van Kessel, Domin. Vermanden gesworen.

25 October sterft Guill. Jacobs, m[ee]ste[r] was in de munt.

10 December is munter geworden Mathias Jacobs, zoon van den voors[egde] overleden.

An[no] 1760. 25 Mey sterft Gaspar de Coninck, genaemd den Spaenschen de Coninck; hy sterf tot Ransl, was Provost en schepen geweest.

2 Juny. heeft proef en eed gedaen Judocus Van Eelen, wiens grootvader consiersie is geweest in de munt tot Brussel.

10 Juny. sterft Cornelis Callie, jongman.

7. July heeft Jan de Cerilla z[syn] eed gedaen, en heeft heel wel getrackleert. Kwam in de plaets van z[syn] grootvader. Was Brusselaer.

An[no] 1761. 11 Meert. heeft Peeterssen synen zusters zoon, Wouters ingeleyt als knaep.

1. Juny syn de Munters wederom nae Brussel gegaen om te wercken.

8 Juny heeft Petrus de Hondt zyn proeve gedaen, en den eedt. Is gestell onder de Brusselaeren; hy is chirurgyn van stiel.

12 Juny. is den naem van Alexander van Waerbeek uytgescrapt, en van syn Munterschap berooft.

12 July. is de Wel verandert: J.P. Henssens, Franciscus D'heuwel, Provosten; Corn. Van Wingen, J.B. Cogels, Carel D'heuwel, Char. Jos. Van Colen, Justus de Bishhoven, Guill. Leenden, Peeler Goetsbloet, gesworenen. Die verandering had moeten plaets hebben den 27 Juny, maer de Munters waren te Brussel. Daer is maer eenen dag gesmeert.

3. October sterft in't Gasthuys Bernard Cras.

17 December. heeft Frans. Jos. Booghmans synen eedt gedaen op de plaets van synen Oom Jacobus Booghmans.

21 d[filto] heeft mynheer Pelgrim synen entree gedaen, was ingeleden door J. Cras, als knaep aengenomen.

Anno 1762. Den 4 January heeft Fr. Jos. Booghmans een avondfeest gegeven.

Den 7 d[filto] heeft Petrus de Hondt getrakteert en goed opgedist voor de Gemeente, waer voor sy seer wel Kontent waren

8. February. heeft Balh. Nuyts syn eed gedaen. Hy is eene Brusselaer.

15. d[filto] deed Robertus Lecandele synen eedt, een 10e. plaets.

8 Meert deed Petrus Jacob. de Meulenaer syn eed, 10e plaets.

14. d[filto] gaven de voors[egde] twee heeren hunnen maelyd als proefmeesters.

12. April kwamen de Munters terug van Brussel.

27 Juny. is de Weth veranderl: Franciscus de Heuwel, Fr. Diercxsens, Provosten; J.P. Henssens, Jacob Beeckmans, J.B. Cogels, Jan Carel de Heuwel, Dom. Vermanden, Robert[us] Lecandele, De Meulenaer, gesworen.

8. September is van Iserloo cito van Brussel gecomen om volk tot het werk, en heeft daartoe een partje gesellen aengenomen, die al cito naer Brussel zyn vertrocken.

11 October heeft Mr. Theodor Meulenaer syn eedt gedae[n] en is M[ee]ste[r] geworden van een 10[de] plaetse onder de Leuvenaren. Hy gaf den 13 zyn maelyd aen de Heeren.

Ann[o] 1763. 26 Juny is de Wel verandert: Fran[cisc]us Henr. Diercxsens, Robertus Lecandele, Provosten; J.P. Henssens, Frans d'Heuwel, Jac. Beeckmans, Joan. Guil. Leenden. Dom. Vermanden, Just Bishoven, Theod. Meulenaer, Gesworen.

1 augusty is Mathias Henssens getrouwt tot Parys.

18. Sept[ember] syn der 30 gesellen van Brussel gekomen.

Ann[fo] 1764. 7 meert. sterft Joan. de Cerille, suppost, was omtrent 7 weken getrouwt.

4. April heeft de Munt met flambeeuwen en een kleyn pateringe aen den Ghevel met rooden bade ⁽²¹⁾ en eenige wapens, geviert; en de Heeren hebben samen geleekeent om uyt hunnen eygen sack een avondmael te doen. Dit geschiede ter oorsaecke van de Crooningh van den Aertshertog Josephus tot Koning van de Romeyne. Maer omdat de Stadt vierde met een vurwerk, is het vuerwerk van de Munt uytgesteld tot den 9 Mey.

9 Mey. hebben de Heeren die geleekeent hadden, solemneel geviert de Krooning van den Koninck der Romeynen, den aertshertog Josephus. Tot welcken eynde allen de Munters genoot wierden in de solemneele misse en Te deum laudamus, de welke gedaen wert doer Mynh. Hoomis capellaen vande Munt; den diaken was Mr. Scherpenbergh, zoon van den ouden knaep; subdia[ken] was M. Beeckmans zoon van Jacobus Beeckmans, oud schepen en provost.

1. July is de Wet Veranderl: Robert LeCandele, J.C. Dheuwel, Provosten; Fr. Diercxsens, Just. Bishhoven, Jan van Kessel, Guill. Leenden, J. Geeraerts, Frans. D'Heuwel, Guill. Theod. de Meulenaer, gesworen.

3. September. heeft syn proef gedaen Dominicus de Cerilli, en is meester geworden in plaats van Jan synen overleden Broeder. Hy is Brusselaer.

25. Novemb. is tot Brussel in de Vaert verdroncken onzen medegesel den broeder van confrater Booghmans.

Anno 1765. 6. Janu[ar]y sterft Cornelis Diercxsens, was meester van 1710, en op een naer den oudsten meester!

21. d[er]fillo] heeft Francis Diercxsens, zoon van den voors[egden], synen eed gedaen, op zyn plaets. Hy is Brusseleer.

7 Meert. gaf Dom. de Cerilli aen de supposten van Brussel comende, zyne maellyd.

10 Meert. is er te Brussel, op eenen zondag, in de Munt brand ontstaen; maer de schade is niet groot geweest.

2 Mey is den Provost de Heuwel van Brussel gecomen, en heeft dags daer na het Collegie doen vergaderen, over Dievery tot Brussel in de Munt bedreven door eenen van de gesellen. Tot welken eynde Math. Jacobs, en Jacq Van Velthem ontboden waren om tot die zaek in Collegie aen de H.H. satisfactie te geven. En hebben daer wel 2 uren in geweest.

30 Juny. is de Weth vera[n]dert: Jan Carel d'Heuwel, J.B. Cogels, Provosten; Rob. Le-candele, Frans. Diercxsens, J.P. Henssens, Jac. Beeckmans, Geeraerts, J. Van Kessel, Dom. Vermanden, gesworen. Het is dien dag maellyd geweest.

30. Aug. sterft Paul Mertens, subiel.

5. Sept[embe]r heeft ⁽²²⁾ Ludovicus de Coninck M. Stevens tot knaep ingeleyt.

7 d[er]fillo] syn de munters van Brussel teruggekomen. Daer was geen goud of silver meer. Alles was opgewerkl.

17. d[er]fillo] sterft Jacob Picavet in 't gasthuys.

23. d[er]fillo] zyn de munters wederom nase[r] Brussel gegâen om te werken.

30. d[er]fillo] heeft August. Piccavet, soon van den voors[egden] overleyden, zyne proef en eedl gedaen. Hy is Lovenaer.

An[n]o 1766. 1. Janu[ar]y heeft mynheer ⁽²³⁾ Diercxsens syne maellyd gegeven. De selve was magnifiek geweest; soo gebraden als gesoden vis en vles, en een desseer.

26. d[er]fillo] sterft den knaep M. Stevens, jongman synde.

30. d[er]fillo] heeft Petrus Van Assche ingeleyt tot knaep Hendric Leenden, broeder van Joan Leenden die een 10e plaets heeft.

2. February kwamen wederom van Brussel terug onze Munters.

(21) Ou baai, étoffe rougeâtre.

(22) Une lettre illisible.

(23) Ajouté au-dessus de la ligne par une autre main: Francis.

19 July is de Wet verandert. Syn tot Provosten gecozen: J.B. Cogels, Jean Guill. Leenden; Jan Carel d'Heuvel, Joan Petrus d'Henssen, Dom. Vermanden, Joh. LeCandele, Frans Diercxsens, Jacque Beeckmans, Petrus Jacob. Molenaer, [geworen].

3. d[itto] sterft den concierge Francis[cu]s Nollemaens, ook Joseph Fierens, den oudsten der knapen.

23 July heeft Ferd. Van Pruyssen syn proef en eed gedaen, en heeft den zaterdag de H.H. getrakleert. Hy is Brusselaer.

20 Sept. heeft Arnold Callie ingeleyd als knaep Jon. Labestraten.

Anno 1767. 5 July. is de Weth verandert, die uytstell was van dat de munters van Brussel niet eerder konden komen; want het muntwerk presseerde: Joan G. Leenden, Franc[iscu]s De Heuvel, Provosten; J.B. Cogels, Jan Carel d'heuvel, J. Geeraerts, Jan Van Kessel, P.J. Molenaer, Carol. J. Van Colen, Lud[ovicu]s C. Diercxsens, gesworen. De maeltijd is den selven dag geweest.

4. Aug. sterft P.J. Hoomis, oud 81 jaren. Hy was den oudsten Munter doen hy leefde, is Lovenaer.

8. October. sterft M. Goris voortlyds ingeleyt door N. Huybrechts.

14. d[itto] heeft Jacobus Herreyn voor knaep ingeleyt Jo[han]n[es] Franc[iscu]s Leenden, in plaats van M. Goris voors[eg]t]

29. Decemb. sterft M. Paulus Nacken, was Lovenaer.

Anno 1768. 27 Janu[a]ry. heeft den knaep Paulus Nackens, syn proef en eed gedaen, en is M[ee]ste[r] geworden in plaats van syn overleid[en] vader.

31. d[itto] heeft Jan Ant Hoomis syn traktement gegeven.

7. Febru[a]ry. heeft Jan P. Nackens heden zondag zyn traktement aen de H.H. gegeven.

Den 27 Janu[a]ry had Fr. H. Diercxsens tot knaep ingeleyt Jo[han]n[es] Van Heurck.

21 April. sterft Balthazar Nuyts, woone[n]de tot Brussel.

25 Mey. heeft Jos. Bapl. Cras zyn proef en eed gedaen, in plaets van zynen vader Bernard[us] Cras.

26. Juny is de Wet verandert: Francis d'Heuvel, Joannes Van kessel, provosten; Joan. G. Leenden, J.B. Cogels, Jacq. Beeckmans, J. Geeraerts, Dom. Vermanden, C.J. Van Colen, J. Paulo Nackens, gesworen en het traktement volgens gewoonte.

10 7ber sterft mynheer Van Bourscheit, contrewardyn, Hy woonde int Reuzenhuys. Hy was ingenieur en architect, en daer in seer wel ervaren, en was een goed beeldhouwer; daer syn veel schoon bouwen van hem te sien in de stad, ook in Holland en Zeeland.

Anno 1769. Den 10 Mey. is van een geraektheyd gestorven den Wardyn van de Munt, Mynheer Van der Aa.

22 July. heeft den nieuwen Wardyn, mijnheer Cornelissens op de rechtcamer voor de Heeren syn brieven ofte patent gethooft, waer door hy geïnstalleert en erkent is voor hunnen Wardeyn.

10 Septemb. de Wet verandert: Jan Van Kessel en Jan P. Nackens, Provosten; Jacob Beeckmans, J.G. Leenden, Dom. Vermanden, J.H. Diercxsens, J.A. Hoomis, F. Van Pruyssen gesworen.

Ann[us] 1770. 13 Janu[a]ry. heeft J. Scherpenberg syn knaepschap afgestaen in faveur van s[yn] zoon Joan. Fr. Scherpenberg; hy is ingeleyt doer Philip Craesbeeck.

4. Meerl sterft J.H. Diercxsens, oud provost en schepen.

2. April. heeft Petrus Jos. Callie syn eed en proef gedaen en werd munter geadmitteert, is Brusselaer.

24. d[itto] sterft M. Annoset assayeur van de Munt.

24 Juny. de Weth verandert: Jan Paulo Nackens, Justus J. Bisthoven, provosten; J. (24) Van Kessel, J. Gerards, J.B. Cogels, Carolus d'Heuvel, J.A. Hoomis, Lud[ovicu]s G. Diercksens, Ferd. Van Pruyssen, Gesworen.

26. Nov. op eenen Maendag, heeft den Wardeyn, zyne Maellheyd gegeven, alwaer de munters op genood werden. Sy is in synen huysje genoten.

An[n]o 1771. 30 Juny. de Weth verandert: Just. J. de Bisthoven, J.B. Cogels, Provosten; J.P. Nackens, Jacob. Beeckmans, Lud. J. Dierckens, J.C. D'heuwel, Jan Van Kessel, J.G. Leenden, P. Goelsbloel, gesworen. Het is nu den eersten keer geweest dat de knapen met ons op de rechtamer aen de tafel hebben geseten.

In september is dheer Darbe in de Munt gecomen als assayeur, in plaetse van wylen H. Anossel. Voor hem is gemaekt die poort in de Cloosterstraet alwaer hy nu den uyl en ingang van zyn huys heeft. Het plach[t] den uyl en ingang te zyn van de Munt, maer is toegemels; daer was ook boven die poort eene gevangnisse, maer die plaets is nu al aen den assayeur syn huys.

15 Novemb. sterft J.P. Henssens, oud provost en schepen; hy was eenen seer bequamen heer, en treffelyck man om te spreken voor de Munt.

14. Decemb. heeft Paulus I. Cattie syn proef gedaen, op de plaats van synen oom Cornelis Cattie saliger, is Brusselaer.

An[n]o 1772. 28 Juny. is den Wel verandert: J.B. Cogels, J.C. d'Heuwel, Proovosten; Justus J. de Bisthoven, J.P. Nackens, Dom. Vermanden, Math. Henssens, De Molenaer, J.G. Leenden, Jacq. Beeckmans, Schepenen. Daer is geen maellyd gehouden.

15 July. sterft M. Rottiers graveur van de Munt. Een seer excellent graveur; is tot Brussel overleden.

6 Sept. sterft te Brussel Jos. Bapl. Cras.

30 Nov. sterft Joannes Cras. Hy was broeder van Bernardus Cras die vader was van Jos. Bapl. Cras voors[egde].

16. d[itt]o heeft Georg. Mich. Scharenborgh syn eed gedaen, hy is Leuenaer. Hy gaf zyn traktement den 4 Janu[a]rij daerna.

An[n]o 1773. 11 Janu[a]rij heeft Petrus Joan. Cras syn eed gedaen, in de plaets van s[yn] vader, als munter, is Lovenær.

25 Juny. de Wel verandert: Joan C. De Heuwel, Joan Ignat[us] Cogels, Provosten; M. Henssen, J.B. Cogels, Jan Van Kessel, D. Vermanden, P. de Meulenaer, Van Pruyssen en Geeraerts, schepenen. Daer is geen maellyd naer de mis geweest.

5. Nov. sterft Melchior Peeterssens, jongman, oud schepen.

6 December. heeft Francis Eg. Nollemaens, soon vanden consierge, syne eed gedaen als meester in s[yn] vaders plaets

An[n]o 1774. 21 Janu[a]rij. sterft Frans Bruyninck, den oudsten meester van de Munt, oud 83 jaer. Was onder de Heeren een seer bequaem man.

28 Febru[ar]ij. heeft Franc[iscu]s Snoecx syn eedl gedaen, ook zyn proef.

29 Meert heeft Snoecx s[yn] maellyd aen de H[er]en-gegeven, op de rechtamer.

23 Avril sterft tot Brussel Domin. de Cirille.

25 Juny. heeft Jacob Nuyts s[yn] proef en eed gedaen, is Brusselaer.

26. d[itt]o is de Weth verandert: Jos. Ign. Cogels, Math. Henssens, Provosten; J.B. Cogels, J.G. Leendens, J. Van Kessel, F. Van Pruyssen, J. Geeraerts, J.C. d'heuwel, L. Dierckens, gesworen.

17 July. is mynheer Justus Jos. de Bisthoven tusschen zondag en maendag snachts, om 1 uur, in syn huys gepakt om te[r] Cellebroeders te zellen, om het verquisten van syn gelt en goed; hy is half sot; enige weken daarna is z[yn] vrouw gestorven, meest van chagrin.

28. d[itt]o sterft Darbe den assayeur van de Munt.

An[n]o 1775. 29 Meert sterft Petrus Goetsbloel, was schepen geweest.

25 Mey. sterft Franc[iscu]s Leenden, knaep

29. d[itt]o heeft Joan. Jos. Vande Water syne proef en eed gedaen.

21. Juny. toonde den nieuwen assayeur Ceurvorst syne brieven aen de Heeren.

25. d[itt]o is de Wet verandert: Mathias Henssens, Frans. d'Heuwel, Provosten; Jos. Ign. Cogels, Jan C. d'heuwel, J.G. Leenden, Van Hiseloo, Jan P. Nackens, Lud. C. Dierckens,

Car. Jos. Van Colen, gesworen. Naer de Mis, heeft Jan Jos. Van de Water syn tractem[en]t gegeven op de rechtcamer, aen de gemeente.

8. Augusty. sterft Corn. Van Wingen, oud provost & schepen van de Munt.

23. d[fitto] is den zoon van Van Wingen in zyn vaders plaats ontfangen, als Munter.

27. Decem. heeft Jos. Stiers zyn proef en gedaen, als Munter en ontfangen op een 10e plaats.

An[no] 1776. 5 Janu[ar]y sterft Bernard Hockart ⁽²⁵⁾, te Brussel, alwaer hy woonde om het muntwerk. Was Brusselaer soo als men dit noemt onder de Meesters.

5 Februa[r]y heeft Jos. Stiers de gemeente getraceert; dags te voren, de Heeren.

6. d[fitto] heeft Jan Ign. Brassaert z[yn] proef en eed gedaen als Munter.

30 July de Wet verandert: Francis[us] d'Heuvel, Jan Guill. Leenden, Provosten; Math. Henssens, J.C. d'Heuvel, J.B. Cogels, Ant. Hoomis, J.P. Nackens, J.F. Geeraerts, Egid. Van Hiseloo, J.C. d'Heuvel ⁽²⁶⁾, geswooren.

25 Nov. sterft Theod. Meulenaer een 10 plaats.

29 d[fitto] heeft Norb. Formenois voor knaep ingeleyt Joannes Meyers in de plaats van P.A. Hoomis.

Anno 1777. 17 Meert heeft Theod. Vande Werve s[yn] eed gedaen als munter, 10e plaats.

29. Juny de Wet verandert: J.G. Leenden, J.B. Cogels, Provosten; Fr. d'Heuvel, Math. Henssens, Van Kessel, Geeraerts, Van Pruyssen, Hoomis, Dirckxsens, gesworen.

2 July sterft Frans. Egid. Nolleman te Brussel.

An[no] 1778. 3e Mey gaf den Heer Theod. Vande Werve syne maellyd aen de H.H. op de rechtcamer.

28 Juny. de Wet Verandert: Jan Carel de Heuvel, J.B. Cogels, Provosten; J.G. Leenden, Fr. d'Heuvel, Jan Van Kessel, Petrus de Muelenaer, Ferd. Van Pruyssen, I.C. Dierckens, Jos. Stier, gesworen.

A[nno] 1779. 27. Juny. is de Wet verandert: Jan Carel d'Heuvel, J. Frans. Geeraerts, Provosten; J.G. Leenden, J.B. Cogels, Jos. Stier, Egid. Van Hiselo, P. de Meulenaer, Dom. Vermanden, Theod. J.L. Vande Werve, gesworen.

12. Sept. sterft Michiel Cabbay, jongman, den oudsten M[ee]ste[r] van de Munt.

28. Decemb. sterft Frans Snoeckx, suppost.

A[nno] 1780. 21 Febr[uar]y heeft — Cabbay z[yn] proef [en] eed gedaen, en gaf z[yn] maellyd den 4 April op de rechtcamer, dat gepermillert is geweest om dat de ⁽²⁷⁾ proefmeester zoo veel volck had versogt.

25. Mey. de Wet verandert: Lud. C. Dierckens, J.F. Geeraerts, Provosten; J.B. Cogels, C. d'Heuvel, Jan J. Van Kessel, J.P. Nackens, Egide Van Hiselo, Ferd. Van Pruyssen, Joan. J. V. de Water, Gesworen.

25 Augusty sterft Theod. J.L. Vande Werve, was schepen geweest.

A[nno] 1781. 22 Janu[ar]y sterft te Brussel Fr. Booghman suppost, Lovenaer.

16. Meert heeft z[yn] zoon — Booghman z[yn] proef en eed gedaen; hy woonde tot Brussel, en was tot dien eynde naer Antwerpen gekomen.

11. April sterft Norb. Huybrechts, Lovenaer.

1. July. de Wet verandert: Francois d'Heuvel, L.C. Dierckens, Provosten; Carel d'Heuvel, J. Van Kessel, J. Geeraerts, J.G. Leenden, Jos Stier, F. Van Pruyssen, Joan. Jos. Vande Water, gesworen.

Den 26. July heeft den Keyser (Josephus II) op de Munt te Brussel geweest, onverwachts, want sy waren besig met schoven ⁽²⁸⁾. Hy was al in de Munt eer het de Munters 't wisten.

(25) Lecture incertaine.

(26) Sic, le même nom se trouve deux fois dans le texte.

(27) Lecture incertaine.

(28) Lecture incertaine.

13. August[1]y. heeft — Bellot, syn proef en Eedt gedaen.

Anno 1782. 14 Janu[ar]y. sterft Arnoldus G. Leenden, heer van Laekenen.

18 of daer ontrent, d[er] filto], sterft te Versalien, boven Parys, Mathias Henssen.

28 April. heeft Jacobus de Groot syn handschoen gegeven, ende 29 d[er] filto] heeft hy z[yn] eedt gedaen, en is M[ee]ste[r] munter geworden, was Pauver ⁽²⁹⁾.

30. Juny. is de Wet verandert: J.B. Cogels, J.C. d'Heuvel, Provosten; Frans d'Heuvel, J.G. Leenden ⁽³⁰⁾, J. Geeraerts, Jos. Stier, J.P. Nackens, Jos. Van Colen, Joan. Jos. Vande Water, gesworen.

Er werd eenige dagen van te voren aen de H.H. van de Munt kennis gegeven dat Z[yn]e M[aj]esteit's wille was van zyne Domeynen hier te lande te verkoopen, en dat de Munt daer in begrepen was, van welk gerucht de Stadt vol was.

2. July sterft Egidius Van Hiselo.

Anno 1783. ulla Febr[uar]ij is er verbot van 't hof van Brussel aen de H.H. gedaen van geen bier of wyn meer te verkoopen uyt den kelder van de Munte.

12 Mey. sterft Josephus de Medes, suppost van de Munt.

26 Mey. heeft — De Medes z[yn] eed gedaen en is meester geworden in de plaats van z[yn] vader.

29. Jun is de Wel, volgens gewoonte, verandert: J.B. Cogels, J.C. d'Heuvel, Provosten; Frans. d'Heuvel, J. Van Kessel, J.P. Nackens, Pie[ter] de Meulenaer, C.J. Van Colen, F.V. Pruyssen, — Bellot, gesworen. S morgens op den keus ⁽³¹⁾ op den onbeyt, heeft men het bier dat daer gedronken wird, moeten haelen in de Herberg het Groenhuys, mits den kelder van de Munt geen beer daer toe in had.

5. Augusty. sterft — Wouters, knaep, hy studeerde tot Loven om priester te worden.

28 Augusty. heeft Jac. Van Vellhem, zynen lour zynde, ingeleyt Mynheer Van Eertborn.

In deze maend had den Raedsheer Vande Velde van Brussel aen de Wardeyn geschreven dat de ersterde ⁽³²⁾ gereedschappen hier in de Munt, moesten naer die van Brussel gezonden worden.

A[n]no 1784. 27 Juny. is de Wet verandert: Jan Carel d'Heuvel, J. Fr. Geeraerts, Provosten; Jan Guill. Leenden, J.B. Cogels, Jan Van Kesel, Petrus de Molenaer, Ferd. van Pruyssen, Jos Stiers, Jan Joseph Vande Water, Gesworen.

28 d[er] filto] heeft J. Norb. de Coninck voor knaep ingeleyt den zoon van mynheer Van Colen die een plaats heeft in de munt.

12. July. hebben — Peccaviet en — Beeckmans hu[us]n[en] eedt gedaen voor den Wardeyn en Provosten, en zyn Meesters geworden. Zy hadden hunnen proef gedaen te Brussel in de Munt

27. 9b[e]r ⁽³³⁾.

(29) Lecture incertaine. La remarque s'applique peut-être au repas donné par De Groot.

(30) Lecture incertaine, on pourrait lire ici et en 1781: *Lunden*.

(31) Lecture incertaine.

(32) *Sic*, lisez: *herstelde*.

(33) Année illisible.